

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Матеріали Всеукраїнських науково-практичних конференцій
“Проблеми інтеграції економіки України в ЄС і вступ до СОТ”*

м. Київ, МАУП, 20 травня 2006 р.,

*“Концептуальні засади формування стратегії
соціально-економічного розвитку України”*

м. Київ, МАУП, 25 жовтня 2006 р.

Київ 2007

ББК 65.9(4УКР)-1я43
С91

Відповідальний редактор *В. М. Чирков*
(видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”)

Сучасні проблеми розвитку економіки України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Пробл. інтеграції економіки України в ЄС і вступ до СОТ”, м. Київ, МАУП, 20 трав. 2006 р., “Концепт. засади формування стратегії соц.-екон. розвитку України”, м. Київ, МАУП, 25 жовт. 2006 р. — К. : МАУП, 2007. — 340 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-757-0

Розглядаються проблеми розвитку України у зв’язку зі вступом до Світової організації торгівлі. Пропонуються шляхи реформування економіки країни в умовах ринку. Висвітлюються проблеми державного регулювання економіки.

Для науковців, освітян, менеджерів різних рівнів управління і для всіх, хто цікавиться проблемами менеджменту й розвитку управлінської думки в Україні.

ББК 65.9(4УКР)-1я43

ISBN 978-966-608-757-0

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2007

Шостак Л. Б.	
<i>Пріоритетні орієнтири економічного розвитку України</i>	<i>182</i>
Кривобороденко Г. П.	
<i>Вплив науково-технічного прогресу</i>	
<i>на соціально-економічний розвиток України</i>	<i>188</i>
Ткач Б. П.	
<i>Банківська система і соціально-економічний</i>	
<i>розвиток України</i>	<i>191</i>
Грідчина М. В.	
<i>Шляхи підвищення інноваційної активності</i>	
<i>вітчизняних корпоративних структур</i>	<i>194</i>
Філіна Г. І., Кравченко М. Н.	
<i>Інвестиційна привабливість регіонів України</i>	<i>198</i>
Руденко Н. В.	
<i>Ефективна зайнятість як чинник економічного зростання</i>	<i>204</i>
Богович Н. Я.	
<i>Напрями вдосконалення ціноутворення</i>	
<i>на продукцію (послуги) в Україні</i>	<i>210</i>
Пелепець Д.	
<i>Проблеми малого підприємництва в Україні</i>	<i>216</i>
Сіренко Н.	
<i>Соціально-економічна необхідність пошуку</i>	
<i>безпечних підсолоджувачів</i>	<i>230</i>
Розділ III. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
ЕКОНОМІКИ	234
Самокиш О. В.	
<i>Формування механізму стратегічного управління в торгівлі</i>	<i>235</i>
Чернявський А. Д.	
<i>Шляхи забезпечення конкурентоспроможності</i>	
<i>підприємств будівельного комплексу України</i>	<i>255</i>
Ватченко О. Б., Хвостова М. В.	
<i>Нестандартні технології продажу</i>	
<i>молочної продукції на ринку України</i>	<i>265</i>
Єрхов А. Г.	
<i>Данія: сучасна державна політика в галузі енергетики</i>	<i>268</i>
Шклярук С. Г.	
<i>Напрями гармонізації і розвитку фінансової системи України</i>	<i>278</i>
Шевченко Т. І.	
<i>Дослідження змін у нормативно-правових</i>	
<i>документах ринку нерухомості</i>	<i>285</i>

Г. І. ФІЛІНА

канд. екон. наук, проф.

М. Н. КРАВЧЕНКО

здобувач

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ефективність будь-якого інвестиційного проекту безпосередньо залежить від вдалого вибору місця його реалізації. Це означає, що окремі інвестиції повинні вкладатись і вкладаються в тих регіонах, де для цього є якнайкращі умови, відповідно інвестиційний розвиток самих регіонів обумовлюється їх індивідуальною інвестиційною привабливістю при розробці стратегій інвестиційної діяльності компаній і фірм.

Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів повинні бути безпосередньо пов'язані з державною регіональною політикою, що має на меті забезпечення ефективного розвитку окремих регіонів на основі раціонального використання різноманітних економічних можливостей кожного з них, оптимальної інтеграції регіонів, територіального розподілу праці і взаємної економічної кооперації. Відповідно до цієї мети маємо такі завдання державної політики регіонального розвитку:

- реконструкція старих промислових регіонів;
- стимулювання розвитку експортних та імпортозамінюючих виробництв у регіонах з найкращими для цього умовами;
- формування вільних (спеціальних) економічних зон;
- прискорений розвиток необхідної регіональної інфраструктури.

Оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, що береться до уваги потенційними інвесторами з метою зниження інвестиційних ризиків, має спільні ознаки з привабливістю окремих країн в цілому. Методичні засади оцінювання інвестиційної привабливості країн на основі спільних соціально-економічних

показників розвитку, що застосовуються відомими науковими центрами та інвестиційними компаніями, достатньо схожі між собою, тому результати ранжирування країн за ступенем інвестиційної привабливості слугують справжнім орієнтиром для потенційних інвесторів.

Для отримання достовірного оцінювання в розрізі регіонів система показників, що застосовується на рівні країни в цілому, не може бути повною мірою використана, оскільки деякі показники, що формують умови прибутковості і ризику інвестиційної діяльності (політичний режим, податкова система, темпи інфляції та ін.), носять загальнодержавний характер.

У зв'язку з відсутністю аналогів для оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України інвестиційною компанією "ОМЕТА Інвест", що здійснює диверсифіковану інвестиційну діяльність у різних регіонах України, було розроблено спеціальну програму. В основу оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, окрім даних Міністерства статистики України в розрізі Автономної Республіки Крим і 24 областей, покладено показники ефективності окремих інвестиційних проектів, реалізованих у різних регіонах за період 2004–2006 рр.

При оцінюванні рівня загальноекономічного розвитку регіону вивчалися потенційна потреба в обсягах інвестування, можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, сукупна місткість регіонального ринку. Інвестиційна привабливість регіонів України оцінювалася на основі їх ранжирування за чотирма синтетичними (узагальненими) показниками: рівень загальноекономічного розвитку регіону; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону; демографічна характеристика регіону; рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону.

Кожний синтетичний показник оцінювався підсумовуванням рангових значень аналітичних показників, що його утворюють. Всього для оцінювання і прогнозування застосовується більше 20 аналітичних показників, заснованих на даних регіональної статистики практичних працівників у сфері інвестиційного бізнесу (передусім з позицій переконливості результатів оцінювання). Наведені нижче аналітичні показники свідчать про розгалужену інформаційну базу дослідження комплексу умов, що визначають інвестиційну привабливість регіонів України.

При оцінюванні *загальноекономічного розвитку регіону* враховується потенційна потреба в обсягах інвестування, можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, сукупний обсяг регіонального ринку. Для оцінювання використовувалися такі аналітичні показники:

- питома вага регіону у валовому внутрішньому продукті і національному доході;
- обсяг промислової продукції на душу населення;
- рівень самозабезпеченості регіону основними продуктами харчування (обсяг виробництва відповідних видів сільськогосподарської продукції на душу населення);
- середній рівень заробітної плати працівників у регіоні;
- обсяг і динаміка капітальних вкладень у регіоні з розрахунку на одного мешканця;
- питома вага збиткових підприємств у загальній кількості функціонуючих компаній і фірм.

В оцінюванні рівня *розвитку інвестиційної інфраструктури регіону* враховується можливість швидкої реалізації інвестиційних проектів. З такою метою розглядалися наступні показники:

- обсяги місцевого виробництва основних видів будівельних матеріалів;
- виробництво енергетичних ресурсів (у перерахунку на електроенергію) на душу населення;
- концентрація залізничних колій сполучення з розрахунку на 100 км² території;
- концентрація автомобільних доріг з твердим покриттям на 100 км² території.

При оцінюванні *демографічної характеристики регіону* враховується потенційний обсяг попиту населення на споживчі товари і послуги, а також можливості залучення кваліфікованої робочої сили у виробництва, що інвестуються. Предмет аналізу становили такі показники:

- питома вага населення регіону в загальній кількості жителів України;
- співвідношення міських і сільських жителів у регіоні;
- питома вага населення, зайнятого в суспільному виробництві на підприємствах усіх форм власності;
- рівень кваліфікації працівників, зайнятих у суспільному виробництві.

При оцінюванні рівня *розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону* враховується ставлення місцевих органів самоврядування до розвитку ринкових реформ і створення відповідного підприємницького клімату. Для цього використовувалися такі показники:

- питома вага приватизованих підприємств у загальній кількості підприємств комунальної власності;
- питома вага компаній і фірм недержавних форм власності у загальній кількості виробничих підприємств регіону;
- кількість загальних компаній і фірм із зарубіжними партнерами (юридичними і фізичними особами-нерезидентами);
- кількість банківських установ (у тому числі філіали) на території регіону;
- кількість страхових компаній (та їх представництв) на території регіону;
- кількість товарних бірж (універсальних і спеціалізованих) на території регіону.

На підставі кількісної оцінки п'яти наведених вище синтетичних показників розраховано *інтегральний показник оцінки інвестиційної привабливості регіонів України*. При цьому враховано, що окремі синтетичні показники відіграють різну роль в ухваленні інвестиційних рішень. Розрахунок інтегрального показника оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України проведений на основі підсумовування перемноження рангового значення кожного синтетичного показника на його значущість (у відсотках) при ухваленні інвестиційних рішень. Методом експертного оцінювання (з урахуванням думок інвестиційних менеджерів) визначена значущість (питома вага) кожного синтетичного показника у сукупній оцінці інвестиційної привабливості регіонів:

- 1) рівень загальнооекономічного розвитку регіону — 35 %;
- 2) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури — 15 %;
- 3) демографічна характеристика регіону — 15 %;
- 4) рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури — 35 %;

За даними інтегрального показника визначено конкретне місце регіону щодо інвестиційної привабливості у загальному складі регіонів України. Для визначення кількісного взаємо-

зв'язку інтегрального показника оцінки інвестиційної привабливості регіонів з ефективністю інвестицій по кожному регіону за даними 2005 р. аналізувалися показники рентабельності власного капіталу, який у такому разі становив аналог суми інвестицій в основні фонди, оборотні і нематеріальні активи. За результатами оцінювання всі регіони України згруповано за чотирма групами інвестиційної привабливості (таблиця).

**Характеристика регіонів України за інвестиційною привабливістю
за даними 2004–2005 рр.**

Група інвестиційної привабливості	Область	Ефективність інвестицій	2004 р.		2005 р.	
			тис. дол. США	% загального підсумку	тис. дол. США	% загального підсумку
1	2	3	4	5	6	7
І група	м. Київ і Київська область	Більше на 35–40 % середнього рівня по Україні	1383335,57	15,3	4209776,32	25,7
	Дніпропетровська		821033,05	9,1	1717164,79	10,5
	Донецька		529711,98	5,9	586037,32	3,6
	Харківська		387607,98	4,3	468402,01	2,9
	Запорізька		486249,23	5,4	549688,43	3,4
	Автономна Республіка Крим		331179,90	3,7	459716,04	2,8
<i>Разом</i>			3939117,71	43,5	7990784,91	48,9
II група	Луганська	Більше на 15–20 % середнього рівня по Україні	146247,43	1,6	269558,22	1,6
	Львівська		358207,41	4,0	382274,64	2,3
	Одеська		517783,47	5,7	594938,07	3,6
	Полтавська		210100,93	2,3	287820,92	1,8
<i>Разом</i>			1101715,3	13,6	1534591,85	9,3

Закінчення табл.

1	2	3	4	5	6	7
III група	Вінницька	На рівні середнього значення по Україні	65781,62	0,7	77108,22	0,5
	Житомирська		82202,83	0,9	90286,91	0,5
	Закарпатська		244343,63	2,7	261287,28	1,6
	Сумська		134963,85	1,5	165750,34	1,0
	Миколаївська		75817,18	0,8	80471,79	0,5
	Черкаська		122263,25	1,4	106662,92	0,7
	Чернігівська		95864,67	1,1	94566,99	0,6
Разом			821237,03	9,1	876137,45	5,4
IV група	Волинська	Менше на 20–30 % середнього рівня по Україні	97378,85	1,1	111868,41	0,7
	Івано-Франківська		120907,93	1,3	134864,92	0,8
	Кіровоградська		107206,63	1,2	50484,85	0,3
	Рівненська		71086,53	0,8	79273,11	0,5
	Тернопільська		37212,46	0,4	39119,85	0,2
	Херсонська		75026,44	0,8	90356,12	0,5
	Хмельницька		66470,86	0,5	777268,48	0,5
	Чернівецька		24467,76	0,3	30001,75	0,2
			599757,46	6,6	1313237,49	3,7
	Не розподілено за регіонами		388063,36	4,2	5266180,95	32,1
Разом			9046969,27	100,0	16375209,90	100,0

Інформація щодо інвестицій в регіони України за 2004–2005 рр. свідчить, що рейтинги інвестиційної привабливості регіонів досить стабільні, і група лідерів за обсягом інвестицій чимдалі випереджає за привабливістю для інвесторів інші регіони. Це цілком зрозуміло, адже це найбільш розвинені промислові області України. Одночасно характеристика регіонів за ступенем привабливості для інвестицій визначає необхідні напрями зусиль держави щодо стимулювання розвитку виробничого потенціалу та ринкової інфраструктури окремих областей.